

నీతకు నవ్వొచ్చింది! ఎందుకో తెలీదు. సరిగ్గా జ్ఞాపకం లేదుగానీ సీత నవ్వు ఆరేడు సంవత్సరాలు పైనే అచ్చు.

సీత వంటరి గుడిసెలో కుక్క మంచ మీద అస్పష్టంగా పడుకుని ఆలోచిస్తున్నప్పుడు సీతకు నవ్వొచ్చింది. సీత నవ్వు అపకవనంగా తోచిందేమో ప్రకృతికి కూడా! వికారంగా దూరంలో నక్కలు వేసే పూలూ, కీచురాళ్ళ గోలలు దానికి తోడైయ్యాయా అన్నట్లు ఆలోచిస్తూ ఆకాశం కూడా మేఘాలతో నిండుకుంది. నిండుకుండని రాయిలో కొడితే వరదొచ్చినట్లు తయారైంది!

"సుగుణ నిజంగానే వెప్పిందా?" లేక తనకేమైనా కలొచ్చిందా? అనుకుంది సీత! సుగుణ దగ్గరకి వరంగల్లు వెళ్ళక అక్కడ మామూలు జీవితం గడపడో తదాతను? సరిగ్గా ఇక్కడే ఈ ఆలోచన దగ్గరే సీత నవ్వింది.

"పేసంజరు" చేతిలో కుక్కని పది రూపాయలు విడదీసి జాకెట్టులో తోసి చీర సర్దుకుని మంచమీద కూర్చొని తిరిగి పునరాలోచనలోకి వెళ్ళింది సీత.

అప్పడెప్పుడో సీతారాంపురం కాలేజీలో ఇంటర్మీడియట్ సుగుణలో పాటు చదివింది సీత. సుగుణ అసలు అంత చీకటిలోనూ గుర్తించడం చాలా ఆశ్చర్యకరం! అసలు అంతా విచిత్రంగా వుంది.

గుడిసెకు దూరంగా బస్సు పాడవడ మేమిటి? బస్సు దగ్గరకి తన పేసంజరుని వెతకటానికి తను వెళ్ళడమేమిటి? ఏనాడు తను పేసంజరు కోసం వెతకలేదు. గత వారం నుండి ఈ బాధ ఎక్కువైంది. అసలు ఏ లాఠీ వాడు మునపల్లడదాగా పాకముండు అసలుం లేదు. కొత్తగా ఎవడో కుర్రాడిక్కడికి ఎస్త్రై ఉద్యోగంపై రావడంనుండే ఈ సజ్జ మొదలైంది. రెండు మూడుసార్లు ఇక్కడకు కూడా వచ్చి వార్తొంగివచ్చాడు. ముందు అందరూ అలాగే కనపడతారే అని సర్దుకుంది. కానీ సుఖం! వదలకుంట్లు న్నాడు!

వారంకి మూడుసార్లైనా కొంపలు వెతుకు తాడు. అసలు తన అప్పడెప్పుడో, అతగాడి దురదృష్టమో! వచ్చినప్పుడు, ఏ పేసంజరు గుడిసెలో దొరక్కపోవడంతో కుడితిలో పడ్డ ఎలకలా కొట్టుకునిపోయాడు. అసంతసలా తిరగడానికి కారణం కూడా పాకజనం కని పెట్టారు. ఆ కుర్రాడు కన్నపడి పైకొచ్చాడన్నది మొదటి కారణమైతే, అతగాడి తండ్రి ముండల మూతకారై తల్లిని, పిల్లాడిని విన్నపం ల్లుంచి నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం అసలు కారణం! అసలీ వేపారమే తమ జీవితం నాశం చేసేందని కత్తికట్టేడు. అంచేత అందరూ ముందుకి లొంగలేదు. మామూలుకి లొంగ లేదు!

ఆడదాని గాలి సరసరి! అదంటే ముండి పడుతున్నాడు. ఇంకా పెళ్ళి కూడా అవలేదని అప్పడెప్పుడో ఖాతాదారుడైన ఆ "ముసలి ఏడ్డు" కూడా ఓ రాత్రి పక్కలో సరస మాడుతూ అన్నాడు. ఈడే బాధపడతేనే నేమో పెద్ద రోడ్డు పక్క పాకలు శానా మలు కు ఖాళీ అయిపోయి మట్టికొట్టుకు నోనాది బిజినెస్! శానా "సంకలు" వెల్లారి సైడు గూడు కోసం ఎప్పెప్పు లాఠిలో ఎగిరిపో నాయి అంది "ఎర్ర పింతాలు". వారంకి ఎంతలేదన్నా పదిమంది పేసంజర్లూ పది పదులు సుఖం కొనుక్కునే వారు. కానీ అదేం పితమా! వారంకి ఇద్దరు కూడా ఆగలం కష్టమైపోనాది గుడిసెముందు. ఆ ఎస్త్రైగాడికి భయపడే!

సదువుకున్న సదువు ఎప్పుడో బుర్రలోంచి సెరిపేసింది సీత! అదే నిన్న రాత్రి సుగుణ అంది. అసలు సుగుణ కనపడి కేకేస్తే తుళ్ళి పడిందితను! మొగాడు పేడం ఆడది తిట్టడం తెలుసుగానీ, ఆడది పేడం అలా మూల్గాడలం జరిగి చాలా రోజులైంది. ఎప్పడైనా ఈ మధ్య మూల్గాడితే "ఎర్ర పింతాలు", "వెల్లారిచారి" మాత్రం తనతో మూల్గాడేనాడు! అదీ పూర్తిగా జేరాం సంగతి. ఎప్పుడూ బెంగలి వోడు ఇప్పుడే డబ్బు కోసం, పంజాబ్ పట్టణ బాధల కోసం, "సిన్న బళ్ళ" మీదొచ్చిన గుంటల సరదా జేరం! ఇదే! తమమధ్య మాటలు! ఎప్పడైనా!

సుగుణకు తను చేస్తున్న పని దాసరికం లేకుండా రెండో మూలగానే చెప్పింది. ఏదో మెచ్చుకుంటుందని కాదు. నోరూపు కుని మొఖం తిప్పకుంటుందని! అలాటి వెనక

జీవితాల్ని ఎప్పుడోచెరిపేసింది. కాని ఆశ్చర్యం! సుగుణ ఆ మూలకు తోణకలేదు! బెణకలేదు! పైసెచ్చు అదేదో మామూలి విషయంలా గతం తప్పింది. ముందు తనకి అనుమాన మొచ్చింది. కొంపదీసి సుగుణ కూడా తన లాగే ఏ బీహారులోనో మంచి జోరులో వున్న ఈ వ్యాపారం కాదుకదా అన్న అనుమానం! తర్వాత పాపం సుగుణ. వచిత్ర జీవితం తెలుసుకున్నాక సిగ్గుపడింది.

సుగుణ భర్త మంచివాడు! సాలా కాంట్లాకరైతేనేం, చెప్పల కాంట్లాకరైతేనేం రెండు చేతులా సంపాదిస్తాడు. రెండు కళ్ళతో సెక్యూరిటీలెల్లీ మాసుకుంటాడు. కుమార్ లా కాదు. ఓ! ఓ! ఆ త్రాష్టుడి పేరేంటి ప్రతిరోజూ ఎంత మర్చిపోదామన్నా జ్ఞప్తిలోకి దొర్లుతుంది?

అప్పును! తన జీవితం సర్వనాశం కావడాని కైన కారకుడి పేరు తలెలా మర్చిపోతుంది. ఇంటరు చదివేటప్పుడు తనమాల్లాడే అదర్బ ఉపన్యాసాలు ఒక విధంగా తనకు శత్రు వైయ్యాయి. హాయిగా కుమారిలాగే, సుగుణ లాగే, సుందరిలాగే తలొంచుకుని పుస్తకాల అల్లులు సరిచేసుకుంటూ పాఠాలు వింటున్నట్లు నటిస్తూ, తమ తమ అందాలను గురించి చుట్టూ తిరిగి అబ్బాయిల మనోగతాల గురించి గోడ కట్టుకుని భయపడుతూ అలో చించుకుని, తల్లితండ్రులు చూపించిన మొగాడి ముందు తలొంచుకు తాళి కట్టించు కుంటే! ఆ పరిస్థితే మేలు! హాయిగా మనస్సులో ఒకరితో కొరిక, మనుషుల్లో ఒకలా వేదిక! అవకాశం కోసం చూస్తున్న అస్తి పంజరంలా! ఆ దారే బావుంటుందేమో!

తను మూల్గాడే ఉపన్యాసాల వెనక చప్పల్లు మధ్య ప్రతి రెండు చేతుల మధ్య ఆ స్వార్థాలుంటాయని ఊహించలేని తన వెర్రి అమాయకత్వం, ధైర్యం చేసిన కుమార్ తో స్వదృతతో మూలలు మొదలయ్యాయి. ఎందుకో ఊరిజనమేకాదు, కాలేజీ జనం కూడా, భయపడో, బాధపడో, అనుమానపడో బజారు కీడ్లారు. తల్లి చాలున పిల్ల అయినా ధైర్యంగా ఎదుర్కొంది. తండ్రి లేకపోయినా వాటి నన్నిటికీ ఎదురీంది. కుమార్ చేసు కుంటానన్న అదర్బ వివాహానికి, కల్లు రహిత సంబంధాలకూ తానే నాంది అవుతుందని మురిసిపోయింది!

చివరిఘడియలో తండ్రి ఎమ్మెల్యే పదవిని చూసో, వెనక్కున్న దుర్బుద్ధి చూసో ధైర్య ద్వారాలు మూసేసి మద్రాసు పారిపోదా మన్నాడు కుమార్! చివరకు కుమార్ కూడా అలా భయపడడంతో విధిలేక "కొన్నాళ్ళే" కదా అని కుమార్ వెంట మద్రాస్ ఊరింది వచ్చింది పరీక్షలయ్యాక!

ఉపాధి తర్వాతే పెళ్ళిని, ఎంత కల్లు దిట్టించినా వయసు మోహం ఇదిర్చి కమ్మేసి, తినడానికి సరియైన తిండిలేకపోయినా పిల్లడు కడుపుతో ఆరైల్లు అయ్యేసరికి కడలడం మొదలుపెట్టాడు. అది చూసో, లేక దొంగ తనంగా తెచ్చిన డబ్బుచూసో కుమార్ చెప్పా వెయ్యకుండా ఓ రాత్రి పారిపోయాడు.

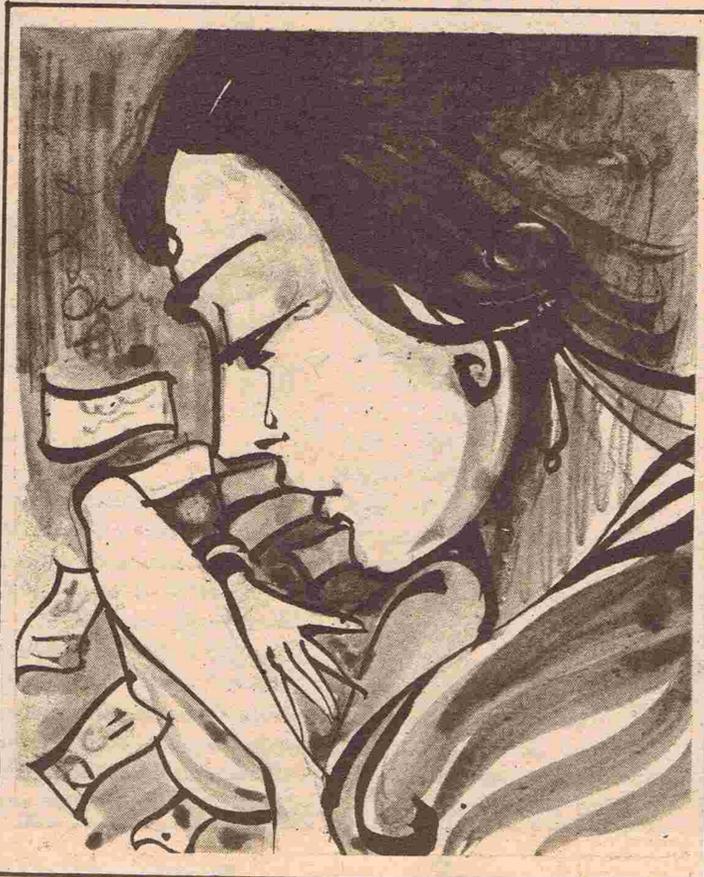
వెర్రిదానా చూసి, చూసి ఉన్న ఊర్లోకి రహస్యంగా సుగుణకే రాసింది; కుమార్ సంగతి జ్ఞప్తిలో.

సుగుణ జవాబుచూసి విడవాలో, నవ్వాలో అర్థంగాక నవ్వింది. అదిగో సరిగ్గా అప్పుడు అంటే సరిగ్గా ఆరు సంవత్సరాల క్రితం కామోసు నవ్వింది. ఆ తర్వాత ఎంత నవ్వుదా మన్నా పక్కన ఎదుగుతున్న గుంటిచూసో, లాఠి రంగస్థాని చూపించిన విధిలేని దారి చూసో విడుపువచ్చేది. కానీ ఎప్పుడూ విడవలేదు! అది వేరే సంగతి!

కుమార్ కి తన ఉత్తరం సంగతి సుగుణ చేప్పేక కుమార్ అలోచిస్తూ సుగుణకు రాసే సింది. కుమార్ రడిగా అప్పటికే ఒక వేటో పోలిసు కేసు, రెండో వేటో తండ్రి రాజ కీయంతో ఊర్లో తిరుగుతున్నాడు. తన మూలలు నమ్మి కుమార్ దొంగతనంగా ఇంట్లోంచి తెచ్చిన యాభైవేలు సగలు మద్రాసులో కాజేసి లాఠి రంగస్థానో లాఠి కొనిపించిందని అప్పడే అల్లెశాడు. అసలు వాడికింత తెలివేదీ? వాడిబాబు ఇంకా ఎంత వెనకుంచేదో! జనం వెర్రి వెడవలు. అర్థంతో నుండి కచ్చిస్తున్న తన బొమ్మ నాంది రెండో వైపు మార్చామన్నంత ఉత్సాహం, నమ్మకం ఉన్న వెర్రి వెడవలు.

లాఠి రంగస్థానం ఎంతో బోధపర్చేడు. వాడు ఏదో మోసం చేస్తున్నాడేమో నని అనుమానం పడింది ముందు. వాడిమూలలు

ప్రడుబ్రతుకు

జె.శ్రీనివాసరావు

పడక మద్రాసులో చెయ్యని పనిలేదు "ఇలు నలవి వ్యాపారం" తప్ప ఎక్కడ ఏ పని స్థిరంగా చెయ్యనివ్వలేదెవడూ! అప్పుడు ఒంటరి ఆడదాని నుండి ప్రతి మొగ వెధవకి ఈ కాలంలో కావల్సిందేమిటో, దేనికోసం ఎలాంటి దొంగ వేషాలేస్తాడో కొంచెం కొంచెం అర్థం అవసాగింది. విరక్తి పుట్టింది. ముళ్ళ కంచెల మీదపడి ముళ్ళగుచ్చుకొకుండా పుండేందుకు చేసిన పోలాంటి రాసురాసు అశక్తులారాతోంది.

అప్పుడు గ్రహించింది సరిగ్గా! ముళ్ళ కంచెనే పొన్నగా చేసుకుంటే ఇంక ముళ్ళ గుచ్చుకుంటాయన్న బాధగానీ, అదొక ముళ్ళ కంచెపై బావనగానీ రాదని. మరొకటి గూడా గ్రహించింది.

అన్ని వ్యసనాలూ పున్న లాఠి రంగయ్య తనని కావాలని మోసగించ లేక పోవటం! అందుకే లాఠి రంగయ్య మూలలు మరొకరి అలోచించి విధిలేక ఈ విధికి వచ్చింది.

దొంగింట్లోనే మనం మంచం వేస్తే దొంగతనం జరగమన్నా జరగదు! లాఠి రంగయ్య ఎంతైనా మంచివాడు. లాఠి రంగయ్య ప్రతి రెండో వారం వెలతో ఒకసారి వస్తాడు. అదీ గుంటుడి క్షేమ సమాచారంతో. పుట్టిన కుమార్ ప్రతి రూపానికి పేరేం పెట్టిన రాంబాబుని ముద్దగా లాఠి రంగయ్య చూసుకుంటున్నాడు.

జాడ తెలియని తండ్రి విషయం, జాడ తెలిసినా తల్లిని వెప్పకుంటే ఎక్కడ వెధవ పసిమనస్సు బాధపడ్తుందోనని, అసలీ బాధలే లేకుండా లాఠి రంగయ్య వాళ్ళే సాకడం వల్లే ఆ మాత్రమైనా బతక గల్గుతోంది.

రంగయ్య సాయంతో సుగుణ చెప్పిన వరంగల్లు వెళ్ళే ఇకవైనా ఈ దరి దపు వ్యాపారాన్ని చెరిపేసి సుగుణ నీడలో ఉన్న జీవితం రాంబాబు గాడితో గడపాచ్చు. సంఘానికి ధైర్యంగా ఎదురించొచ్చు! అసలీ ఆలోచన ఎందుకో నవ్వు తెప్పిస్తోంది. చూడ్డాం రంగయ్య ఏ ఉపకారం ఇందులో చేస్తాడో!

బుడ్డి అర్చిసి రాని నిద్రకై ఉపక మించింది సీత. * * *

లోడుతో! ఆఖరి నిర్ణయం ఆ జీవితానికే నిర్ణయించుకుంటే రడికా" అన్న మూలకు రడిగా వుంది. పున్న కుక్క మంచాలు, మట్టి కుండలు, పాకమ కనిపెట్టుకుని పున్న "రిక్తా జీడి" గాడికి వదిలేసింది. పున్న నాలుగు చీరలు, చివిగిన పది జాకెట్లు సాత గ్రంతు పెట్టలో పెట్టుకుని తయారైంది. నాసిరకం సెంటు బడ్డెలు, సెదాల రంగు, గోళ్ళ రంగు మొదలైనవన్నీ చెరుపు గల్లువైపు విసిరేసింది.

"మువ్వన్నావు కానీ వస్తావని వేచేనాడు పూసాంచలేదు సుమా!" అన్న సుగుణ ఆనందపు మాటలు సీతకు ఇల్లు వెతుక్కున్న కష్టాలను దూరం చేసి మాయం అయ్యాయి. సుగుణ ఆదరణ సీతకు మరువరానిది.

సుగుణ మొగుడు కాంట్లాక్ష్మి పళ్లమీద బెజవాడ వెళ్ళి ఆరోజులైంది. ఇంకా పది రోజులపైనే పడుతుందిల పచ్చేసరికి. కబు ర్లయ్యే సరికి రాత్రి ఎంతయిందో తెలియ. ముందు గదిలో సీతకు పక్కవేసింది సుగుణ. సుగుణ జీవితం సీతకు ఎంతగానో వచ్చింది. ఇంత హాయిగా కాకపోయినా ఇంకా కొంతలో కొంత సమాజంలో తిరగగలదు. సుగుణ కుటుంబం నీడలో! ఆ మాత్రం సాయం చాలు సీతకు.

అర్థరాత్రి దాటినా సీతకు గదిలో నిద్ర రాలేదు. మునుపైతే అసలు నిద్రకు రాత్రికి సంబంధం ఉండేదికాదు. సగంతా నిద్ర, రాతంతా పగలూ! ఒకవేళ కుమకు పడినా ఏ అర్థరాత్రి అక్కమని తలుపు చప్పడైతే గప్పవ లేవేదీ. ఉపాధి అదీ! జీవితం అదీ! అక్కడ మత్తుపడితే బతకలేదు. అయితే ఇక్కడ వేరు!

ఇక్కడ కొత్తవోలు కూడా నిద్రకు లేదు. రేపట్టింది ఈ పట్టులో జనం సుధ్ధ తన బతుకు గురించి ఆలోచిస్తూ నిద్రను దూరం చేస్తున్నాయి. సుగుణకు ముందే వచ్చింది. సాత సంగతులు ఆ పాకతోనే సమాధి చేసింది. మూడో కంటికి పాక సంగతి తెలియకూడదని కూడా ప్రమాణం తీసుకున్నాకే వరంగల్లు వచ్చింది.

మాగమ్మగా నిద్ర పడుతోందో, భ్రమో తెలియదు కానీ ఎవరో తలుపుతీసి సుగుణ పున్న గదిలోకి వెళ్ళటం కనిపడింది. నిద్ర వదుల్చుకుని, "ఈ రాత్రి సుగుణ భర్త వచ్చేసాడో" అని ఆశ్చర్యపోయింది. చూస్తుండ

గానే సుగుణ గదిలోనుండి మూలలు అప్పడంగా వినిపించాయి. భర్తతో సుగుణ బహుశా మొదలుపెట్టే సంభాషణ విశ్ర యంగా తనగురించే! ఉత్సుకత అప్పుకోలేక మెల్లిగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఆగి దగ్గరకు వెళ్ళి చెవులు రిక్కించి వివదానికీ వంగుంది. సంసార మాయాలోకంలో అప్పడే తనకు అపశ్యతులు విప్పించబోతాయా? అను కుంటూ!

"అవును! ముందుగదిలో ఎవరూ?" అన్నది మొగ కంఠం. ఏవో సంగతులు జరిగేకే! "ఆ నా ప్రాణం! ఏదో బతుకు తెరుపు కోసం వచ్చింది" అంది సుగుణ కంఠం.

"నీ మొగుడెప్పుడోస్తాడు?" ప్రశ్నించింది మళ్ళీ మొగ కంఠం. "ఇంకెక్కడ? బెజవాడ నుండి, ఉంచుకున్న ముండ కోసం జయ పురం వెళ్ళి పదిరోజులైనా గడపడా?" అంది సుగుణ.

సగం అర్థం అయి, సగం అర్థం కాకుండా వుంది సీతకు. ఎవరిమొగడు? ఇప్పటికే తమ సాత భాషలో వీళ్ళి "పేసంజర"నవ్వు? అయ్యాయంగా వుంది సీతకు.

"చూడు నీ ప్రాణంకీ ఒకట్టి అంకె తగుల్చు. ఈ సోపాలూ, టీపీలేకాదు విసిపేలు, విసియార్లు కొవచ్చు" అన్నాడు. అది వ్యంగ్యమో, దెప్పిపాడుపో, సిన్సియర్ సలహాలో అర్థం కాలేదు సీతకి.

నిశ్శబ్దం అలాగే నిలబడి, సుగుణ ఏం చెప్తుందా అని వింటోంది సీత!

"అ! నాకేం బాధ! మొగుడూరెళ్ళి ముండల మూతకారై నవ్వుక్కడ ముంచెప్ప న్నాడోనని భయపడి నిమ్మంచుకుంటే (?) ఏదో పెద్ద సంసారాలు ఇచ్చేస్తున్నట్లు సాల్లు కొడుతున్నావే! సరసాలు సాలుగానీ, రైల్వో రేయనా?" అంది సుగుణ.

మొట్టమొదటిసారిగా సీతకు సుగుణ అర్థమవసాగింది. దిక్కులేక తనా వ్యాపారం చేస్తే, దిక్కు కోసం సుగుణ ఈ వ్యాపారం నడుపుతోంది. అక్కణ్ణుంచి మరి ఏట్టేడు సీత! వాళ్ళ సరసాలు చూడాలనే ఉత్సాహం. గానీ, ఉద్యోగం గానీ లేవు. ఎందుకంటే అని తనకి జీవిత మూలలు ఒకప్పడు. ఎంతో తనకి విలువలకు తమ వేర్పింది. విలువ నుండి వేరుచుకుంది.

సుగుణ నాణెం రెండో వైపు సీత చూసి బాధ పడాలో, ఏద్యాలో, ఇంకా గోలపెట్టాలో అర్థం కాలేదు.

పొద్దున్నే స్నానం చేసి పూరు మాసాస్తానని సీత కట్టుబట్టడై బయలుదేరింది. సుగుణ రాత్రి జరిగిన సంగతి ఏమాత్రం సీతకు తెలియదనే అనుకుంది. అలా అనుకోకపోతే సీత వెనక వద్దన్నా బలవంతంగా సుగుణ బయలుదేరేదేమో!

సీత నడుస్తోంది. ఒక్కటే ఆలోచన ఎవరు గొప్ప! ఈ సమాజంలో? కొత్త ఎస్త్రై, లాఠి రంగయ్య, గుడిసె కనిపెట్టే రిక్తావాలా, అంతరంగాలు దాచుకున్న సుగుణ, కాకపోతే కుమారా? ఎవరు? లేకపోతే వీళ్ళందర్నీ మించిన తనా? గొప్పకో వ్వి! ఏమో ఎవరు సమాధానం ఇస్తారు? అసలు దేనికి ఇస్తారు?

ఎదురుగుండా రైల్వే స్టేషన్ కనపడు తోంది పిల్లాడి పూసు జ్ఞప్తికి రావడం లేదు! రంగయ్య ఊసు కూడా! అసలు ఎవరి సంగతి బుర్రలో లేదు. దేనికి జీవితం! ఈ కుళ్ళు వ్యవస్థలో, కుతంత్రాల మనుషుల్లో ఎంత కాలం రైల్వే పట్టాలంటు తిన్నగా చాలా దూరం పడింది. నడుస్తూనే వుంది! తన జీవితంలా! రెండు పట్టాల సమాంతరాలు! ఒకటి తన జీవితం. ఒకటి తన అంతరంగం, రెండు ఎక్కడా కలవవు. కలిస్తే రైలునడవదు, నడవకూడదు! అలాగే నా జీవితం కూడా నడవదు. రెండు పట్టాలు కలిసే ఘడియ దగ్గర పడుతోంది ఇప్పుడు.

తన రైలు కూలిపోయో ప్రమాద క్షణాలు దగ్గరతున్నాయి. వెనకనుండి దూసుకువస్తున్న రైలు శబ్దాలు సీతకు నివనపడం లేదు. వినిపించినా అవి తనకు కావు. రైలు దగ్గర య్యింది. రైలు ఆగలేదు. కానీ సీత జీవితం ఆగింది?

ఏవీ తెలివి మారిడు దేదీప్యంగా తూర్పు నుండి పశ్చిమానికి పరిగెడుతున్నాడు.

ప్రపంచం మామూలుగా నడుస్తోంది. సీత చరిత్ర ఎవరికి అక్కర్లేదు. కొంత మంది కొన్నాళ్ళు జ్ఞాపకం వుంచుకున్నారు. అది కూడా చరిత్ర మరుగున పడి పోతుంది. అందరూగే! అన్ని ఆడబతుకుల్లాగే.